

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

XITSONGA: RIRIMI RA LE KAYA (HL)

PAPILA RA VUNHARHU (P3)

MUDYAXIHI/KHOTAVUXIKA 2024

TIMARAKA: 100

NKARHI: Tiawara ti3

Papila Ieri ra swivutiso ri na tipheji ta 5.

SWITSUNDUXO NA VUXOKOXOKO:

1. Papila leri ra swivutiso ri avanyisiwile hi swiyenge SWIMBIRHI:

XIYENGE XA A: Xitsalwana	(50)
XIYENGE XA B: Xitshuriwa xa xitsalwambiko	(2 x 25) (50)
2. Hlamula xivutiso XIN'WE eka XIYENGE XA A na SWIMBIRHI eka XIYENGE XA B.
3. Tsala hi ririmi leri u kamberiwaka hi rona.
4. Sungula xiyenge XIN'WANA na XIN'WANA eka pheji YINTSHWA.
5. U fanele ku kunguhata (xikombiso: hi ku tirhisa mepe wa miehleketo/dayagiramu/chati ya nkhuluko/marito ya nkoka), hlela na ku hlayisia ntirho wa wena. Nkunguhato wu fanele ku RHANGELA xitshuriwa.
6. Minkunguhato hinkwayo yi fanele ku kombisiwa hindlela leyi kombisaka leswaku i minkunguhato. U tsundzuxiwa ku ba nkhwati emakumu ka nkunguhato wun'wana na wun'wana.
7. U tsundzuxiwa swinene ku tirhisa nkarhi hindlela leyi landzelaka:

XIYENGE XA A: Timinete ta kwalomu ka 100
XIYENGE XA B: Timinete ta kwalomu ka 80 (2 x 40)
8. Nombora tinhlamulo ta wena kahle ku ya hilaha tinhlokomhaka ti nomboriweke hakona eka papila leri ra swivutiso.
9. Nhlokomhaka A YI KATSIWI loko ku hlayiwa marito.
10. Tsala swi basa no vonaka.

XIYENGE XA A: XITSALWANA**XIVUTISO XA 1****SWILERISO:**

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwana hi marito ya le xikarhi ka 400–450 (tipheji ti2–2½) hi yona.
- U nga ha tsala NHLOKOMHAKA kumbe NOMBORO ya xivutiso.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.

1.1	A ndzi nga swi tivi ...	[50]
1.2	Ndzi ta n'wi khensa hilaha ku nga heriki.	[50]
1.3	Leswi nga endliwaka ku hunguta tinghozi emagondzweni.	[50]
1.4	Ku nyikiwa ka vadyondzi va Giredi ya 12 tithebulete swa pfuna swi tlhela swi onha.	[50]
1.5	Ku pfumaleka ka mintirho ku ya ku nyanya. Pfumela kumbe u kaneta.	[50]

Hlawula xifaniso XIN'WE eka leswi landzelaka kutani u tsala xitsalwana hi nhlokomhaka leyi ku fikelaka emiehleketweni. Tsala nomboro ya xivutiso (1.6, 1.7 KUMBE 1.8).

LEMUKA: Ku fanele ku va na ku yelana exikarhi ka hungu ra xitsalwana xa wena na xifaniso lexi u xi hlawuleke.

1.6

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.currentline.co.uk]

[50]

1.7

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.shutterstock.com]

[50]

1.8

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.pexels.com]

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A:

50

XIYENGE XA B: XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO**XIVUTISO XA 2****SWILERISO:**

- Hlawula tinhlokomhaka TIMBIRHI ntsena leti u ti twisisaka swinene kutani u tsala switsalwambiko hi marito ya le xikarhi ka 180–200 (pheji yin'we) hi toni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Sungula nhlamulo yin'wana na yin'wana eka pheji yintshwa.

2.1 PAPILA RA XIMFUMO/MAFUNDZA

Hi minkarhi ya ku tsariwa ka xikambelo xa ku hela ka lembe vanhu va ndhawu ya le kusuhi na xikolo xa n'wina va ba huwa hi swichayachayana. Tanihi mutswari loyi a khumbhekaka, tsalela mufambisi wa xitichi xa n'wina xa maphorisa papila u vilela hi mhaka leyi.

[25]**2.2 IMEYILI**

N'wamabindzu wa le mugangeni wa le ka n'wina u mi akerile khirexe tanihi xiphemu xo pfuneta eku hluvukiseni ka muganga. Tanihi matsalana wa komiti ya muganga, tsala imeyili u n'wi khensa.

[25]**2.3 NHLUTO**

Tanihi murhangeri wa ncino wa makhwaya wa xipano lexi hluleke eka mphikizano lowu a wu ri kona, tsala nhluto wa leswi humeleleke eka mphikizano lowu.

[25]**2.4 ATIKILI YA PHEPHAHUNGU**

Ku vile na hasahaha leyikulu eka nkhuvo wa vukati lowu a wu rhambiwile eka wona hi ku hela ka vhiki. Tanihi muteki wa mahungu, tsala atikili u hlamusela leswi humeleleke hi siku leri.

[25]**2.5 INTHAVHIYU**

Mininjhere wa khampani yo rhunga swiambalo u ku vitanile eka inthavhiyu ya ntirho lowu navetisiweke. Tsala inthavhiyu exikarhi ka wena na yena.

[25]**2.6 MBULAVULO**

Vuvabyi bya kholera byi hlasela vanhu vo tala etikweni kutani Ndzwawulo ya Rihanyu yi kunguhatile ku famba yi simeka minhlangano yo lwa na vuvabyi lebyi eka xifundzankulu xa n'wina. Tanihi tuyimeri wa nhlangano wa vantshwa exifundzeninkulu, tsala mbulavulo lowu u nga ta wu andlala hi siku leri.

[25]

**NTSENGO WA XIYENGE XA B:
NTSENGO WA TIMARAKA:**

50**100**